

บทที่ 2

แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครนายก” เป็นการศึกษาลักษณะการจัดบริการสวัสดิการผู้สูงอายุ ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ รวมถึงศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ และการศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครนายก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กล่าวมา ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเป็นแนวทางในการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ
3. มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
4. การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครนายก
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดการมีส่วนร่วม

ในการศึกษาข้อมูลด้านแนวคิดการมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
- 1.2 โครงสร้างพื้นฐานของการมีส่วนร่วม
- 1.3 หลักการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ โดยสหประชาชาติ

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ที. อาร์. แบทเทน (Batten อ้างถึงใน ถนอม สุขสง่าเจริญ, 2526) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า ต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยถือเสมือนว่าเป็นแบบฝึกหัดในการพัฒนาคนให้ต้องใช้ความคิด ตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการเองอยู่เสมอ ซึ่ง

จะเป็นหนทางทำให้สมองของคนเกิดการพัฒนา รวมทั้งต้องยึดหลักต่อไปนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่

1. หลักการช่วยตัวเอง
2. หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม
3. หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

ซีอีซี มูว์ ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การนำประชาชนมาเป็นผู้พัฒนา หรือเป็นผู้เปลี่ยนแปลงแทนการเป็นผู้ถูกเปลี่ยนแปลง จะทำให้พวกเขาได้รับรู้ขั้นตอนต่างๆ ทุกขั้นตอนในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง นับตั้งแต่การตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติ การวางแผนขั้นตอนในการปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า ในกิจกรรมทุกอย่างควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อให้เขาได้เป็นผู้ตัดสินใจทำงานได้ตามที่เขาได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เขาได้ปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของเขา ซึ่งจะทำให้เขาได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2539) ได้แสดงทัศนะว่า การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนจะต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจต่อการมีส่วนร่วม

สายหยุด จำปาทอง (2532) ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบริหารที่ใช้อำนาจมาเป็นการบริหารแบบประชาธิปไตยด้วยวิธีการตัดสินใจร่วมกัน โดยการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจมากที่สุด ด้วยความรับผิดชอบอันสูงสุดนั้นไม่ควรถึงผลเพื่อส่วนรวมเพียงอย่างเดียว แต่ควรมุ่งถึงความสุขทางกายและใจในส่วนบุคคลด้วย

1.2 โครงสร้างพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

โคเฮน แอนด์ อพฮอฟฟ์ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2539) ได้สร้างกรอบพื้นฐานการมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision – making) ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefits) โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

1.3 หลักการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ โดยสหประชาชาติ

สหประชาชาติได้รับรองหลักการสำหรับผู้สูงอายุเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2534) ซึ่งกล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ดังนี้

1. ผู้สูงอายุควรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินงานตามนโยบายต่างๆ ที่จะส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนและสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับชนรุ่นหลังได้

2. ผู้สูงอายุควรที่จะได้รับการพัฒนาโอกาสต่างๆ เพื่อให้บริการแก่ชุมชนและเป็นอาสาสมัครในตำแหน่งที่เหมาะสมตามความสนใจและกำลังความสามารถของตน

3. ผู้สูงอายุควรมีบทบาทที่จะจัดตั้งกลุ่มหรือสมาคมของผู้สูงอายุเองได้

สรุปได้ว่า แนวคิดการมีส่วนร่วม มีความสำคัญที่ต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาคนให้ใช้ความคิด การตัดสินใจ การวางแผน และดำเนินการต่างๆ ด้วยตนเอง โดยจะต้องยึดหลักการช่วยตัวเอง หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม และหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินงาน นับเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบริหารเพราะจะต้องใช้วิธีการตัดสินใจร่วมกัน โดยการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจมากที่สุด ด้วยความรับผิดชอบอันสูงสุดนั้นไม่ควรเล็งผลเพื่อส่วนรวมเพียงอย่างเดียว แต่ควรมุ่งถึงความสุขทางกายและใจในส่วนบุคคลด้วย

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ในการศึกษาข้อมูลด้านแนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

2.2 ปัญญาผู้สูงอายุไทย

2.3 แนวนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย

2.4 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

2.5 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2546)

2.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 53 และ มาตรา 80 ได้กำหนดให้รัฐดำเนินการเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ดังนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2551)

มาตรา 40 : บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

(6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสมและย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ

มาตรา 51 : บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

มาตรา 53 : บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 80 : รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังนี้

(1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา ปรุ้มวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของชายและหญิง เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพึ่งพาตนเองได้

มาตรา 84 : รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ

(4) รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดยจัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง

ซึ่งตรงกับนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา ในด้านนโยบายการพัฒนาคุณภาพของประชาชน ที่เพิ่มแรงจูงใจและขยายงานอาสาสมัคร

สาธารณสุข เพื่อเป็นกำลังสำคัญให้ชุมชนในการดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ การดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาล และการเฝ้าระวังโรคในชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงนโยบายความมั่นคงของชีวิตและสังคม ที่จะเชื่อมโยงการดำเนินงานและใช้ประโยชน์จากกองทุนต่างๆ เช่น กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ กองทุนพัฒนาชุมชน และกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อให้เป็นพลังร่วมในการสร้างสรรค์และพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ เตรียมความพร้อมให้แก่สังคมผู้สูงอายุ โดยยึดหลักการให้ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยสร้างหลักประกันด้านรายได้และระบบการออมในช่วงวัยทำงานที่เพียงพอสำหรับช่วยวัยชรา สร้างพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เหมาะสมกับช่วงวัย สนับสนุนครอบครัวให้เข้มแข็งสามารถดูแลสมาชิกได้อย่างมีคุณภาพ ขยายฐานการให้เบี้ยยังชีพแก่คนชราที่ไม่มีรายได้ และส่งเสริมการใช้ประสบการณ์ของผู้สูงอายุในกระบวนการพัฒนาประเทศโดยระบบคลังสมองของชาติ

2.2 ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย

ในปี พ.ศ. 2535 สมัชชาองค์การสหประชาชาติ ได้รับรองสิทธิของผู้สูงอายุในด้านความเป็นอิสระ การมีส่วนร่วม การดูแลเอาใจใส่ ความพึงพอใจในตนเองและศักดิ์ศรี รวม 20 ประการ ทั้งนี้ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจึงได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ 9 ประการ โดยสรุปได้ดังนี้ (ระพีพรรณ คำหอม, 2549, น. 139-141)

1. ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครอง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้
2. ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพ รัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกัน
3. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษาและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง
4. ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้สังคม ได้ทำงานที่เหมาะสมตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม
5. ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ โดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนวาระสุดท้ายของชีวิต

6. ผู้สูงอายุควรมีบทบาทและส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความเข้าใจระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันและกับบุคคลทุกวัย

7. รัฐร่วมกับองค์กรเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม กำหนดนโยบายและแผนด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

8. รัฐร่วมกับองค์กรเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิ ค้ำครองสวัสดิภาพและจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

9. รัฐร่วมกับองค์กรเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม รณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรมไทย ที่เน้นความกตัญญูตเวทีและความเอื้ออาทร

โดยสรุปแล้วจากปณิญาผู้สูงอายุดังกล่าวทั้ง 9 ข้อ ก่อให้เกิดพันธกรณี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับความคุ้มครองการพิทักษ์สิทธิ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคประชาชน สถาบัน สังคมรวมถึงชุมชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญต่อผู้สูงอายุให้ได้รับการดูแล ยกย่องเชิดชูและมีศักดิ์ศรีในสิ่งที่ผู้สูงอายุได้สั่งสมมาในอดีต ดังนั้นปณิญาดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทุกส่วนต้องให้ความสำคัญและนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม

2.3 แนวนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2542 องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเชิญชวนให้ประเทศสมาชิกให้ความสำคัญในเรื่องผู้สูงอายุมากขึ้น ประเทศไทยก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ โดยได้กำหนดนโยบายการคุ้มครองและจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ซึ่งมีการกำหนดนโยบายไว้ 5 ด้าน เพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุมาจนถึงปัจจุบัน คือ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2549)

1. นโยบายด้านสุขภาพอนามัย

การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีบริการสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจสำหรับผู้สูงอายุ ในด้านการป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพ การวินิจฉัยโรคในระยะเริ่มแรก รวมทั้งการรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยให้ความสำคัญแก่พื้นที่ชนบทยากจน รวมทั้งการให้ความสำคัญแก่บริการสุขภาพผู้สูงอายุ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำในระบบบริการสาธารณสุขแบบผสมผสาน มี

การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ทั้งกายและจิตใจ โดยเร่งเผยแพร่ความรู้ในงานสาธารณสุขมูลฐานทั้งในเมืองและชนบท

2. นโยบายด้านการศึกษา

การเร่งรัดให้มีการจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะการศึกษานอกระบบให้มีรูปแบบและเนื้อหาที่ผู้สูงอายุจะมาร่วมกิจกรรมและได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง นอกจากนี้ได้เน้นความสำคัญด้านการศึกษาเพื่อการดำเนินชีวิตในครอบครัว (Family Life Education) ซึ่งมีทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ เพื่อเตรียมตัวรับการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิต ด้วยการยกระดับความร่วมมือจากภาคเอกชน โดยเฉพาะจากสื่อมวลชนทุกรูปแบบ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนว่า สุขภาพของผู้สูงอายุจะดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับสุขภาพตั้งแต่วัยเยาว์ ดังนั้นการชะลอความเสื่อมของสุขภาพจะต้องทำมาตั้งแต่เด็กโดยการรักษาสุขภาพ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมอยู่เสมอ รวมทั้งสนับสนุนให้มีระบบและวิธีการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์จากผู้สูงอายุ โดยเฉพาะจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุให้เป็นที่ยอมรับจากสังคมมากขึ้น

3. นโยบายด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน

การเร่งรัดให้มีพระราชบัญญัติประกันสังคมที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้สูงอายุในด้านรายได้เพื่อการยังชีพ ในกรณีของผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองไม่ได้และไม่มีที่พึ่งพิง รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนวิธีการที่จะทำให้ผู้สูงอายุยังคงมีบทบาทในการทำงานตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความสามารถและศักยภาพ ที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ โดยเฉพาะในบทบาทด้านการถ่ายทอดประสบการณ์และความชำนาญงาน มีการส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวลดการพึ่งพาหรือผ่อนภาระผู้สูงอายุในเรื่องรายได้ที่จะต้องหามาจุนเจือครอบครัวลง นอกจากนี้ มีการส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อทุ่นแรงในการทำงานของผู้สูงอายุโดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม

4. นโยบายด้านสังคมและวัฒนธรรม

การส่งเสริมโครงสร้างครอบครัวแบบขยาย เพื่อให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างอบอุ่นของผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีลูกหลานคอยดูแลและคอยดูแลลูกหลาน ให้มีการรณรงค์เสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมในด้านการเห็นคุณค่าของความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ที่สามารถจะถ่ายทอดให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้อีกมาก ให้มีความเคารพและกตัญญูต่อบุคคลที่ผู้สูงอายุที่ได้ประกอบคุณงามความดีต่อครอบครัวและสังคมมาแล้ว นอกจากนี้ ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุน

ให้ผู้สูงอายุยังคงมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในครอบครัวและสังคม ตามความถนัดและความสามารถ โดยเฉพาะในด้านการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในแขนงวิชาต่างๆ รวมทั้งความรู้ในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และศีลธรรมอันดีงามที่จะต้องพัฒนาให้ดำรงไว้ต่อไป

5. นโยบายด้านสวัสดิการสังคม

เร่งรัดให้มีพระราชบัญญัติประกันสังคมที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้สูงอายุในด้านสวัสดิการต่างๆ และการขยายบริการในรูปศูนย์บริการ และหน่วยสงเคราะห์ผู้สูงอายุเคลื่อนที่ให้มากขึ้น โดยจะจำกัดการสงเคราะห์ในรูปแบบสถานสงเคราะห์ไว้ให้น้อยที่สุดเพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่ขาดที่พึ่งพิงอย่างแท้จริงเท่านั้น และจะได้ระดมความร่วมมือจากภาคเอกชนให้มาช่วยจัดบริการสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ ให้เพียงพอทั่วถึง

จากแนวนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุทั้ง 5 ข้อข้างต้น จะเห็นว่าเป็นการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุใน 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านความมั่นคงของรายได้ และการทำงาน ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสวัสดิการสังคม นั้นเป็นไปในแนวทางการคุ้มครองและการพิทักษ์สิทธิแก่ผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การนำไปปฏิบัติอันจะเกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในระยะยาว

2.4 พระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2546 เป็นปีที่ 58 ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา พระราชบัญญัตินี้ตั้งกติกากำหนดแนวนโยบายการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเป็นสำคัญ โดยการกำหนดให้มีการสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน การส่งเสริมกองทุนผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุในชุมชนมากขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่เอื้อให้เกิดโครงสร้างองค์กร และระบบบริหารจัดการที่ดีที่จะรองรับการดำเนินงานที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศ เพื่อรองรับสิทธิสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องใน มาตรา 11

โดยสรุปแล้ว พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายผู้สูงอายุฉบับแรกของประเทศไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2546 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2547 มีสาระสำคัญ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, http://www.oppo.opp.go.th/info/laws_old.html, 2550) ประกอบไปด้วย

1. คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ หรือ กผส. เป็นกลไกการดำเนินงานระดับชาติมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม มีการนำพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ไปสู่การปฏิบัติ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน สถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ ตลอดจนกำหนดแนวทางปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลตามนโยบายและแผนหลักดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับกองทุนผู้สูงอายุ การเสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี การจัดทำรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุ รวมทั้งพิจารณาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับการสงเคราะห์ และการพัฒนาผู้สูงอายุ

2. สิทธิของผู้สูงอายุ ในมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดสิทธิของผู้สูงอายุที่จะได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ไว้ดังนี้

1) บริการทางด้านการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น

6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

9) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือทางการแก้ไขปัญหาคอขวด

- 10) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
- 11) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- 12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
- 13) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

โดยสาระสำคัญทั้งหมดของ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 นั้นกำหนดให้ผู้สูงอายุมีสถานะที่จะได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นการบริการต่างๆ ของภาครัฐ เช่น การสาธารณสุข การศึกษา ศาสนา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การอำนวยความสะดวกด้านบริการสาธารณะ ค่าโดยสารยานพาหนะ การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มตามความจำเป็น การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี เป็นต้น และภาครัฐยังมีการจัดตั้ง “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อใช้ในการส่งเสริม และสนับสนุนผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุนี้ เพื่อให้ผู้สูงอายุในประเทศได้รับสวัสดิการสังคมที่ดีและทั่วถึง

จากทั้งนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุของประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2542 รวมถึงพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่มุ่งเน้นทั้งในด้านการส่งเสริม การสนับสนุน การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักมนุษยธรรมและการพัฒนาผู้สูงอายุเป็นพื้นฐาน เพื่อการนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐส่วนกลาง เทศบาล องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นๆ ต้องให้ความสำคัญ ดังนั้น การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะกำหนดนโยบายในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ก็จำเป็นจะต้องคำนึงถึงหลักการที่กล่าวมาข้างต้น

2.5 แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564)

คำกล่าวที่ว่า “ผู้สูงวัยเป็นหลักชัยของสังคม” ถือเป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้สูงอายุ โดยที่ประชากรผู้สูงอายุต้องมีสถานภาพที่ดี คือ สุขภาพดีทั้งกายและจิต ครอบครัวยุบอุ่น มีสังคมที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีหลักประกันที่มั่นคงได้รับสวัสดิการและการบริการที่เหมาะสม อยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วม และเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของครอบครัว และมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการในการพัฒนาผู้สูงอายุไว้ 5 ยุทธศาสตร์ คือ (สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ, 2550)

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับ หลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ การให้การศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการในเรื่อง การส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น การส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน และสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ การส่งเสริมการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ การส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย

3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ได้กำหนดมาตรการในเรื่อง การคุ้มครองด้านรายได้ การส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ การพัฒนา และส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพ การส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ และส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ ระบบการบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ที่ปรับปรุงบริการสาธารณะให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ พัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคมให้เข้าถึงผู้สูงอายุในชุมชน ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ มีการจัดบริการแพทย์ทางเลือก รวมถึงสถานบริการสุขภาพที่เพียงพอแก่การให้บริการ

4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

5. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตาม ประเมินผล การดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยมีมาตรการในการสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับกำหนดนโยบายและพัฒนา บริการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาระบบข้อมูลด้านผู้สูงอายุให้มีความทันสมัย

โดยสรุป แผนยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ข้อ ของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ นั้นครอบคลุมความต้องการในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านการศึกษาที่เน้นเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

ให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย ด้านการบริการทางสังคม เพื่อการอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ การมีกฎหมายในการคุ้มครองและการพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ รวมถึงการให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุอีกด้วย

3. มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ในการศึกษาข้อมูลด้านมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การจัดทำมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุ มาจากการประมวลและสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุและข้อกำหนด ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นพื้นฐานแนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยได้แบ่งเป็นประเภทมาตรฐานด้านต่างๆ รวม 6 ด้าน ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549)

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล

1.1 จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ

1.2 บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน

1.3 บริการให้ความรู้ แนะนำ การดูแลสุขภาพที่ถูกต้องให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ เช่น การจัดโครงการฝึกอบรมให้ผู้ที่ต้องดูแลผู้สูงอายุในครัวเรือน

1.4 บริการตรวจสุขภาพประจำปี

1.5 บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บเป็นรายบุคคล

1.6 ออกบัตรประจำตัวให้กับผู้สูงอายุเพื่อรักษาฟรีในโรงพยาบาล ผู้สูงอายุมีสิทธิรับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลแห่งนั้น โดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล ค่ารักษาพยาบาลในที่นี้ หมายถึง เงินที่สถานพยาบาลเรียกเก็บในการรักษาพยาบาล ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุด้านการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2535

1.7 การบริการทางการแพทย์และการบริการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

1.8 บริการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล

1.9 การประกันสุขภาพ

1.10 บริการด้านกายภาพบำบัด

2. มาตรฐานด้านรายได้

- 2.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ
- 2.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน
- 2.3 การช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน
- 2.4 จ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ
- 2.5 การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
- 2.6 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
- 2.7 ให้ส่วนลดในรายการต่างๆ เช่น ค่าชื้อยา ค่าโดยสารรถสาธารณะ ค่าโรงแรม ภัตตาคาร กิจกรรมด้านบันเทิง และสถานที่ราชการ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน อุทยานแห่งชาติ ฯลฯ ตลอดจนค่าบริการด้านทันตกรรม
- 2.8 ให้ทุนประกอบอาชีพที่เหมาะสม

3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย

- 3.1 บ้านพักคนชรา เป็นบริการที่พักรักษาที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกายและอารมณ์ ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางการเงินหรือปัญหาอื่นๆ อันเป็นเหตุจำเป็นที่ต้องแยกออกจากครอบครัว หรือผู้มีรายได้น้อย
- 3.2 สถานพยาบาล เป็นบริการที่พักรักษาสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการรักษาพยาบาลเป็นประจำและต่อเนื่อง หรือต้องการการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด
- 3.3 บ้านพักคนชราที่ต้องเสียค่าบริการส่วนหนึ่ง
- 3.4 บริการครอบครัวอุปการะ เป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว หรือไร้ที่พึ่ง
- 3.5 การจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

4. มาตรฐานด้านนันทนาการ

- 4.1 การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสาร แหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา จัดทัศนศึกษาด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ
- 4.2 ศูนย์บริการผู้สูงอายุ เพื่อให้การปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว เป็นสถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา พักผ่อนหย่อนใจ ทำงานอดิเรก เป็นต้น
- 4.3 สโมสรผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อน ออกกำลังกาย พบปะสังสรรค์ การรับบริการตรวจสุขภาพ การเรียนอาชีพ การเรียนภาษา การรับปรึกษาปัญหา

การบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคม เช่น สอนหนังสือ เล่านิทาน สอนดนตรี สอนลีลาศ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและพิการ

4.4 บริการนันทนาการ งานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์

4.5 การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชน คนในชุมชน กลุ่มเครือข่าย

4.6 การทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติ ศาสนสถาน แหล่งท่องเที่ยวนอกสถานที่

5. มาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบคลุม ผู้ดูแล และการคุ้มครอง

5.1 โอกาสในการศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง
เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคม

5.2 การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น

5.3 การส่งเสริมการจัดการศพตามประเพณี

5.4 จัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ศูนย์ส่งเสริมสวัสดิการประจำหมู่บ้าน โดยมีลักษณะการให้บริการดังนี้

(1) การบริการภายในศูนย์ ได้แก่ บริการด้านสุขภาพอนามัย กายภาพบำบัด สังคมสงเคราะห์ กิจกรรมเสริมรายได้ กิจกรรมเสริมความรู้ นันทนาการ และกิจกรรมด้านศาสนา เป็นต้น

(2) บริการหน่วยเคลื่อนที่ เป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน โดยการออกหน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำปรึกษาแก้ไขปัญหา บริการด้านสุขภาพอนามัย และบริการด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

(3) บริการบ้านพักฉุกเฉิน เป็นการบริการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าโดยการรับเข้าบ้านพักฉุกเฉินเป็นการชั่วคราว

5.5 บริการด้านศาสนกิจ และบริการฌาปนกิจให้คนชราที่ไม่มีญาติ

5.6 จัดฌาปนกิจสงเคราะห์

5.7 ลดหย่อนภาษีเงินได้ให้แก่บุตร ซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี และไม่มีรายได้ หรือมีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาท (ซึ่งขณะนี้กรมสรรพากรได้ดำเนินการในส่วนดังกล่าวแล้ว)

5.8 จัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ

5.9 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต

- 5.10 รณรงค์ให้คนในครอบครัว และชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ
- 5.11 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ
- 5.12 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์
- 5.13 บริการด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันรักษาความปลอดภัย สิทธิ และสวัสดิการ
- 5.14 การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกละเมิดหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง
- 5.15 การให้คำแนะนำ ปรีกษา หรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคือครอบครัว
6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน
 - จัดตั้งและพัฒนาบริการทางด้านสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นการให้บริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้
 - 6.1 ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ
 - 6.2 ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน
 - 6.3 บริการเยี่ยมบ้าน
 - 6.4 ระบบดูแลผู้สูงอายุอายุในชุมชน
 - 6.5 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล
 - 6.6 จัดตั้งระบบเฝ้าระวัง ภัยฉุกเฉิน และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
 - 6.7 จัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน
 - 6.8 ให้ความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล
 - 6.9 สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน
 - 6.10 บริการแม่บ้าน โดยการจัดส่งแม่บ้านไปช่วยเหลือผู้สูงอายุในการทำงานบ้านต่างๆ เช่น การจ่ายของ ทำความสะอาดบ้าน ประกอบอาหาร และการช่วยเหลืออื่นๆ ที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสบายขึ้น

4. การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดนครนายก

ในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดนครนายก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 4.1 จังหวัดนครนายก ที่ตั้งและขนาดพื้นที่
- 4.2 ข้อมูลด้านการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก
- 4.3 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 4.4 อำนาจและหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในการบริหารการจัดบริการสาธารณะ
- 4.5 ข้อมูลด้านประชากรผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก
- 4.6 การดำเนินการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก

4.1 จังหวัดนครนายก ที่ตั้งและขนาดพื้นที่

จังหวัดนครนายก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14 องศาเหนือ และ เส้นแวงที่ 101 องศาตะวันออก มีระยะทางจาก กรุงเทพฯ ตามถนนทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 305 เลียบคลอง รังสิตผ่านอำเภองครักษ์ ถึง จังหวัดนครนายก ระยะทาง 105 กิโลเมตร แต่ถ้ามีการก่อสร้างทางคมนาคม สายตรงจากกรุงเทพฯ จะมีระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร มีเนื้อที่จังหวัดประมาณ 2,122 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 1,326,250 ไร่ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก, http://www.nakhonnayok.net/general_info.asp, 2551)

4.2 ข้อมูลด้านการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก

เขตการปกครองจังหวัดนครนายก แบ่งเขตการปกครอง ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2549 ออกเป็น 4 อำเภอ 40 ตำบล 407 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 เทศบาลเมือง 4 เทศบาลตำบล และ 40 องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้ (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดนครนายก, http://www.nakhonnayok.net/admin_info.asp, 2551)

1. เทศบาลเมือง ได้แก่ เทศบาลเมืองนครนายก
2. เทศบาลตำบล ประกอบด้วย

- 1) เทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองนครนายก
- 2) เทศบาลตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี
- 3) เทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา
- 4) เทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภอองครักษ์
3. องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 40 แห่ง แยกได้ดังตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1

รายชื่อองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครนายก

อำเภอเมืองนครนายก / ขนาด	อำเภอบ้านนา / ขนาด	อำเภอองครักษ์ / ขนาด	อำเภอปากพลี / ขนาด
1. อบต. พรหมณี / ขนาดใหญ่	1. อบต. บ้านนา / ขนาดเล็ก	1. อบต. องครักษ์ / ขนาดกลาง	1. อบต. ปากพลี / ขนาดเล็ก
2. อบต. ท่าช้าง / ขนาดกลาง	2. อบต. พิกุลออก / ขนาดกลาง	2. อบต. บางปลากด / ขนาดเล็ก	2. อบต. เกาะหวาย / ขนาดเล็ก
3. อบต. ดงละคร / ขนาดกลาง	3. อบต. บ้านพร้าวกว้าง / ขนาดเล็ก	3. อบต. บึงศาล / ขนาดกลาง	3. อบต. เกาะโพธิ์ / ขนาดกลาง
4. อบต. เขาพระ / ขนาดกลาง	4. อบต. ป่าชะ / ขนาดเล็ก	4. อบต. ทราชมูล / ขนาดเล็ก	4. อบต. โคกกรวด / ขนาดเล็ก
5. อบต. สรรพ / ขนาดกลาง	5. อบต. บ้านพริก / ขนาดกลาง	5. อบต. พระอาจารย์ / ขนาดเล็ก	5. อบต. หนองแสง / ขนาดเล็ก
6. อบต. หินตั้ง / ขนาดกลาง	6. อบต. บางอ้อ / ขนาดกลาง	6. อบต. ศรีชะกระบือ / ขนาดกลาง	6. อบต. นาหินลาด / ขนาดกลาง
7. อบต. ศรีนาวา / ขนาดกลาง	7. อบต. ทองหลาง / ขนาดเล็ก	7. อบต. โพธิ์แท่น / ขนาดกลาง	7. อบต. ท่าเรือ / ขนาดกลาง
8. อบต. ท่าทราย / ขนาดกลาง	8. อบต. เขาเพิ่ม / ขนาดกลาง	8. อบต. บางลูกเสือ / ขนาดกลาง	
9. อบต. ดอนยอ / ขนาดกลาง	9. อบต. ศรีกระอาง / ขนาดกลาง	9. อบต. บางสมบูรณ์ / ขนาดเล็ก	
10. อบต. บ้านใหญ่ / ขนาดเล็ก	10. อบต. อาษา / ขนาดเล็ก	10. อบต. ชุมพล / ขนาดเล็ก	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

อำเภอเมืองนครนายก / ขนาด	อำเภอบ้านนา / ขนาด	อำเภอองครักษ์ / ขนาด	อำเภอปากพลี / ขนาด
11.อบต. ศรีจุฬา / ขนาดกลาง		11. อบต. คลองใหญ่ / ขนาดเล็ก	
12.อบต.วังกระโจม / ขนาดกลาง			

ที่มา: สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดนครนายก, 2551

4.3 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. เป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีรูปแบบคล้ายการปกครองระดับชาติกล่าวคือ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ฝ่ายการเมือง และฝ่ายประจำ กล่าวคือ (โกวิทย์ พวงงาม, 2549)

1. ฝ่ายการเมือง ประกอบด้วย

1.1 สภา อบต. ประกอบด้วยสมาชิกสภา อบต. ประกอบด้วย ประธานสภา 1 คน รองประธานสภา 1 คน และเลขาธิการสภา 1 คน นอกนั้นเป็นสมาชิกสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

- พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

- ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนพัฒนาตำบล และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

1.2 คณะกรรมการบริหาร สภา อบต. เป็นผู้เลือกคณะกรรมการบริหาร อบต. ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหาร 1 คน และกรรมการบริหารอีก จำนวน 2 คน มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการทั้งปวงขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบังคับ และแผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการของ องค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

- จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

- รายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

- ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

2. ฝ่ายประจำ ประกอบด้วย

2.1 สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารทั่วไป งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการ งานประชุม งานเกี่ยวกับการตราข้อบังคับตำบล งานนิติกร งานการพาณิชย์ งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งานจัดทำข้อบังคับ งบประมาณประจำปี งานขออนุมัติดำเนินการตามข้อบังคับ งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

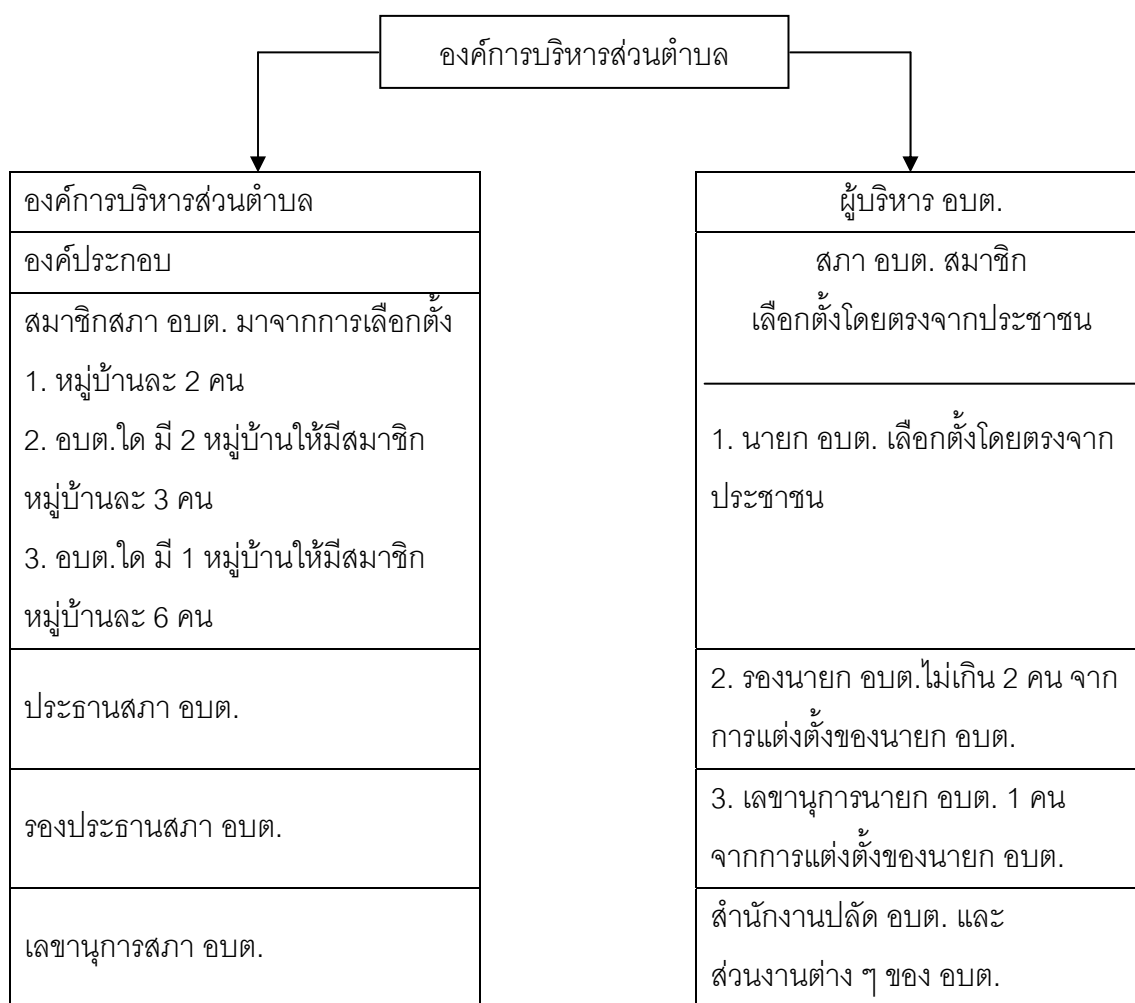
2.2 ส่วนการคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่าย การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีเงินได้และการนำส่งภาษี การตัดโอนเงินเดือน การรายงานเงินคงเหลือ การจัดทำงบจัดทำบัญชีทุกประเภท งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2.3 ส่วนโยธา ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบงานประมาณการ ค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้าง งานซ่อมบำรุง งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2.4 ส่วนสาธารณสุข (มีเฉพาะ อบต. ชั้นหนึ่ง) ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสุขาภิบาล งานควบคุมโรคติดต่อ งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับมอบหมาย ดังแสดงในภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 2.1

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พ.ร.บ. สถาตำบล และ
 อบต. พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, <http://www.krisdika.go.th>, 2551

4.4 อำนาจและหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารการจัดบริการสาธารณะ

หากพิจารณาจากขอบข่ายและอำนาจหน้าที่ตามข้อบัญญัติในกฎหมายแล้วก็จะพบว่า กฎหมายได้ให้อำนาจแก่องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถจะดำเนินกิจกรรมหรือการให้บริการสาธารณะต่างๆ ได้อย่างค่อนข้างกว้างขวาง ทั้งนี้ลักษณะของภารกิจตามกฎหมายต่างๆ ข้างต้น จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ “หน้าที่ที่ต้องจัดทำ” ซึ่งหมายถึง ภารกิจที่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องจัดทำหรือจัดให้มีขึ้นภายในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง และ “หน้าที่ที่อาจจะจัดทำ” ซึ่งหมายถึง กลุ่มภารกิจที่กฎหมายเปิดโอกาสให้กับท้องถิ่นสามารถจะดำเนินการจัดทำได้ หากท้องถิ่นมีความพร้อมและศักยภาพเพียงพอ นอกจากนี้ ยังปรากฏภารกิจบางประเภทที่รัฐได้ถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล ในลักษณะมอบหมายให้จัดทำแทน ซึ่งได้แก่ ภารกิจที่ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐซึ่งแต่เดิมหน่วยงานของรัฐเป็นจัดทำ แต่ได้มอบหมายโดยโอนให้องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการแทน

ในการทำความเข้าใจถึงภารกิจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงอาจจัดแบ่งการนำเสนอตามลักษณะของภารกิจออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ภารกิจหน้าที่ที่ต้องจัดทำ และภารกิจหน้าที่ที่อาจจะจัดทำ ซึ่งรายละเอียด มีดังนี้

1. ภารกิจหน้าที่ที่ต้องจัดทำ

องค์การบริหารส่วนตำบล มีลักษณะเช่นเดียวกับเทศบาล กล่าวคือ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างเช่นกัน ดังนั้น กฎหมายจึงมีการระบุภารกิจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งมีหน้าที่ที่ต้องดำเนินการดังนี้

1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

1.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.6 ส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

1.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.8 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

2. ภารกิจหน้าที่ที่อาจจะจัดทำ

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำภารกิจหน้าที่ได้ ดังต่อไปนี้

2.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

2.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

2.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

2.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

2.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรและกิจการสหกรณ์

2.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

2.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

2.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

2.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

2.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

2.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

โดยสรุป เหตุที่กฎหมายกำหนดประเภทของภารกิจหน้าที่ออกเป็น “ภารกิจหน้าที่ที่ต้องกระทำ” และ “ภารกิจหน้าที่ที่อาจกระทำ” มีสาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือ ศักยภาพและความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล ในแต่ละแห่งแตกต่างกัน ในท้องถิ่นที่มีความเจริญสูง จำนวนประชากรมาก ย่อมส่งผลให้รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีสูง ในขณะที่ในท้องถิ่นที่มีประชากรน้อย จำนวนประชากรน้อย รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ต่ำไปด้วย เมื่อรายได้และฐานะทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันเช่นนี้แล้ว ศักยภาพในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยเช่นกัน ดังนั้น การที่กฎหมายกำหนด ภารกิจหน้าที่ที่อาจกระทำ ก็เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นที่มีศักยภาพสูงสามารถทำหน้าที่ต่างๆ ได้มากขึ้น และไม่เป็นการบังคับท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กให้แบกรับภาระมากเกินไป

4.5 ข้อมูลด้านประชากรผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก

จากการสำรวจจำนวนประชากรสูงอายุ ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครนายก ประจำปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนรวม 35,164 คน สามารถจำแนกเป็นเพศชาย และเพศหญิงได้ดังนี้

ตารางที่ 2.2

ข้อมูลประชากรผู้สูงอายุจังหวัดนครนายก

จังหวัด	ประชากรสูงอายุ		จำนวน
	เพศชาย	เพศหญิง	
นครนายก	15,747	19,417	35,164

ที่มา: สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครนายก, 2551

4.6 การดำเนินการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก

งานสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครนายก มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งจัดสรรจากเงินงบประมาณให้แก่ผู้สูงอายุที่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ ซึ่งเบิกจ่ายเป็นรายเดือน
- 2) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล เช่น โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โครงการโลกสดใสใส่ใจผู้สูงอายุให้สุขภาพดวงตาดี เพื่อส่งเสริมดูแลสุขภาพอนามัยทางสายตาและอาการของโรคตาแก่ผู้สูงอายุ และชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย
- 3) กิจกรรมนันทนาการ เช่น การจัดงานประเพณีวันสงกรานต์ วันกตัญญูและวันผู้สูงอายุ เพื่อแสดงความกตัญญูต่อผู้สูงอายุและสืบสานประเพณีอันสำคัญของชาติ
- 4) การศึกษา เช่น โครงการอบรมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2540) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล วิธีการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นในปี 2538 ในด้านการจัดโครงสร้างและระบบงาน ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการคลัง ด้าน

งบประมาณและด้านการบริหารพัสดุ รวมทั้งต้องการทราบปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ด้านการจัดโครงสร้างและระบบงาน อบต. ที่ไม่มีที่ทำการเป็นของตนเองที่ถาวร มักประสบปัญหาในเรื่องการจัดเก็บเอกสาร เจ้าหน้าที่ของ อบต. ยังขาดความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับระบบงานสารบรรณ และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ สมาชิกสภา อบต. ยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง กำนันยังคงมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ทำให้บทบาทของฝ่ายสภาดูยิ่งกว่าฝ่ายบริหาร การปฏิบัติงานประจำวันยังไม่เป็นระบบ ระบบการติดต่อสื่อสารระหว่างอำเภอกับ อบต. ยังไม่คล่องตัว ขาดระเบียบที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารงานบุคคล เช่น ลูกจ้างชั่วคราวยังไม่ค่อยเข้าใจระบบการปฏิบัติงานประจำวัน อบต. ขาดแคลนบุคลากรบางตำแหน่ง เช่น ช่างโยธา เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี เจ้าหน้าที่ที่ไปช่วยปฏิบัติงานใน อบต. ไม่ได้ทุ่มเทให้กับการปฏิบัติงานได้เต็มที่เพราะมีงานประจำของตนเอง ขาดความรู้ ความเข้าใจในงาน อบต. ด้านการบริหารการคลังและงบประมาณ เช่น อบต. ยังขาดฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ในการประมาณการ ทำให้ไม่อาจคาดการณ์ในการบริหาร จัดเก็บรายได้ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การใช้งบประมาณส่วนใหญ่เน้นโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการบริหารพัสดุ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง ยังไม่ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจและเจตนาของผู้ปฏิบัติเอง

วิยะดา ตีระแพทย์ (2542) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การนำนโยบายถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมสู่การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานและสภาพปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล และศึกษาทัศนคติต่อความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการนำนโยบายถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมสู่การปฏิบัติงาน รวมทั้งศึกษาทัศนคติต่อความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานในการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานสังคมที่ผ่านมาประสบปัญหาทุกด้าน คือ ด้านความพร้อมของบุคลากร ด้านโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านงบประมาณสนับสนุนช่วยเหลือ ด้านวัสดุครุภัณฑ์สนับสนุนช่วยเหลือ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความพร้อมไม่เพียงพอที่จะนำนโยบายถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมไปปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนและองค์กรทุกฝ่ายในสังคมให้การสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบล และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์ไปปฏิบัติงานในองค์การ

บริหารส่วนตำบลโดยตรง รวมทั้งควรมีการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเทคนิคการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมให้มากขึ้นเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนให้มากขึ้น

วรรณภา เทียมศิริ (2543) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การนํานโยบายการถ่ายโอนงานสวัสดิการสังคมไปปฏิบัติในทัศนะของผู้บริหารงานประชาสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารงานประชาสงเคราะห์มีทัศนะต่อความพร้อมในการนํานโยบายการถ่ายโอนงานสวัสดิการสังคมไปปฏิบัติ และมีทัศนะต่อการยอมรับในการปรับนโยบายให้เกิดผลในทางปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนทัศนะต่อบทบาทของผู้บริหารงานประชาสงเคราะห์ต่อการนํานโยบายการถ่ายโอนงานสวัสดิการสังคมไปปฏิบัติ และทัศนะต่อความพร้อมของประชาชนในการรับนโยบายการถ่ายโอนงานสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตามภารกิจของนโยบาย มีความเชื่อมั่นในศักยภาพและความพร้อมของประชาชน และได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการประชุมสัมมนา เพื่อให้ผู้บริหารทุกระดับชั้นมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน และควรประชาสัมพันธ์การถ่ายโอนงานสวัสดิการสังคมให้ทั้งผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และประชาชน ได้เกิดความรู้เกี่ยวกับนโยบาย กระตุ้นให้เกิดการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ

วันนี นนทศิริ (2543) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาความเข้มแข็งของ อบต. ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะความเข้มแข็งของ อบต. ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเข้มแข็งของ อบต. ซึ่งผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมของ อบต. มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น องค์ประกอบความเข้มแข็งของ อบต. พบว่า ด้านการบริหารจัดการของ อบต. และการเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรมีส่วนร่วมใน อบต. มีความเข้มแข็งอยู่ในระดับปานกลางและด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของ อบต. อยู่ในระดับต่ำ ส่วนผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความเข้มแข็งของ อบต. พบว่าด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารและการทำงานมีความสัมพันธ์ต่อความเข้มแข็งของ อบต. แต่ขนาดของ อบต. และฐานะทางการเงินไม่มีความสัมพันธ์ต่อความเข้มแข็งของ อบต. และได้ให้ข้อเสนอแนะให้มีมาตรการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ชัดเจน ควรจัดหารายได้จากแหล่งอื่นนอกจากภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่างๆ ที่รัฐจัดสรรให้ควรประยุกต์ศาสตร์ในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ อบต. และประสานแผนงานและทรัพยากรกับหน่วยงานต่างๆ ในระดับพื้นที่และนอกพื้นที่ในลักษณะพหุภาคี เพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน รวมทั้งควรปรับปรุงระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้อ่านาสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมด้าน

บุคลากรเพื่อรองรับการกระจายอำนาจตาม พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

โกวิทย์ พวงงาม และคณะ (2544) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาภารกิจ อบต. และความเข้มแข็งของประชาคมตำบลในการจัดการปัญหาสุขภาพชุมชนระดับตำบล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสำรวจโครงการหรือกิจกรรมในแผนพัฒนาตำบล 5 ปี ของ อบต. ภารกิจของ อบต. และประชาคมตำบล ในการเคลื่อนไหวเพื่อดำเนินการมีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดการปัญหาสุขภาพชุมชน ความจำเป็นและความต้องการพื้นฐานของ อบต. และประชาคมตำบลต่อการจัดการปัญหาสุขภาพชุมชน รวมทั้ง เงื่อนไขปัจจัยที่ก่อให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในแนวทางประชาคมตำบล เพื่อจัดการปัญหาด้านสุขภาพชุมชน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผลการสำรวจโครงการหรือกิจกรรมในแผนพัฒนาตำบลของ อบต. 5 ปี ของภาพรวม 40 อบต. โดยเฉพาะแผนพัฒนาตำบล ประจำปี 2541 – 2542 สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินการจัดการปัญหาสุขภาพชุมชน มีการกระจายโครงการในแผนงานต่างๆ ในสัดส่วนที่เหมาะสมพอควร โดยมีโครงการด้านสุขภาพชุมชนมากถึงประมาณร้อยละ 35 ถึง 36 ของโครงการทั้งหมดที่อยู่ในแผนพัฒนาตำบลโครงการ อบต. ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานมากที่สุด รองลงมาเป็นโครงการด้านสุขภาพชุมชน สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการกิจด้านสุขภาพชุมชนของ อบต. ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ในเรื่องผู้นำชุมชนไม่เห็นความสำคัญของปัญหาด้านสุขภาพของประชาชน ขาดงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม ขาดระบบข้อมูลด้านปัญหาสุขภาพชุมชน เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในระบบงาน ไม่มีความเชี่ยวชาญ และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและภาคเอกชนในด้านบุคลากร บุคลากรที่เกี่ยวข้องจำนวนน้อย ขาดนักวิชาการที่มาเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน สำหรับความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดระบบบริการสาธารณะที่สามารถดำเนินการให้มีประสิทธิภาพได้ในขั้นต่ำ ได้แก่ ด้านสาธารณสุข เช่น กิจกรรมส่งเสริมอนามัยครอบครัว (ให้ความรู้) การจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน ด้านส่งเสริมกีฬา เช่น การสร้างลานกีฬา สนามกีฬา จัดหาอุปกรณ์กีฬา สวนสาธารณะ เป็นต้น

กนกกาญจน์ อุตสาห (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาญจนบุรี และเพื่อศึกษาความพร้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

ในระดับสูง โดยมีความรู้ว่าการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมที่ควรส่งเสริมสนับสนุนให้กับผู้สูงอายุ และการมีความรู้ว่ามาตรการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จะช่วยป้องกันการทอดทิ้งผู้สูงอายุในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง สำหรับความคิดเห็นด้านความพร้อมต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ เห็นว่า ความพร้อมด้านความรู้ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ด้านความสามารถในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ส่วนความสามารถในการบริหารองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง และได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดฝึกอบรมบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับปฏิบัติและระดับบริหาร ให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดบริการสวัสดิการผู้สูงอายุ การจัดทำแผนการจัดบริการสวัสดิการผู้สูงอายุทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

อภาวดี พรหมจอม (2547) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลกับงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองนครพนม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ และแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดสวัสดิการให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดบริการ และแสวงหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบในการจัดสวัสดิการให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายและงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ระดับปานกลาง โดยผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ปลัด อบต. เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด ส่วนในด้านบทบาทการดำเนินงานในการจัดสวัสดิการให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ผู้ปฏิบัติงานใน อบต. ให้ความสำคัญต่อปัญหาผู้สูงอายุขาดรายได้ มีรายได้น้อยไม่พอใช้จ่าย ส่วนบทบาทในการจัดกิจกรรมให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตในตำบลโดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนมากที่สุด สำหรับปัญหาอุปสรรคในการทำงาน พบว่า ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการขาดวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพียงพอ รองลงมาคือปัญหางบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรให้งบประมาณสนับสนุนองค์การบริหารส่วนตำบลให้สามารถดำเนินการจัดสวัสดิการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น และควรให้มีการอบรมสัมมนาระหว่างสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน รวมทั้งกระตุ้นให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดสวัสดิการ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายหรือมีรูปแบบการ

จัดสวัสดิการให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมถึง การปรับโครงสร้างภายในองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานสวัสดิการสังคมเข้าร่วมทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล

ศิริกัญญา แก่นทอง (2548) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับความ ต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัด นราธิวาส และเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของ ผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมโดยรวมของ กลุ่มตัวอย่างพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากเพียงด้านเดียว คือความต้องการ สวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย นอกจากนั้น 6 ด้านมีระดับความต้องการอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยด้านบริการสังคมและด้านนันทนาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน รองลงมาด้าน การทำงานและการมีรายได้ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความมั่นคงทางสังคม และด้านการศึกษา ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้สูงอายุมีความต้องการบริการสวัสดิการสังคมในระดับมากคือ ด้านสุขภาพอนามัย ต้องการมีบัตรประกันสุขภาพยกเว้นค่ารักษาพยาบาลทุกประเภทแก่ผู้สูงอายุ มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่บริการในชุมชน เช่น ศาลาประจำหมู่บ้าน มัสยิด วัด ศูนย์สาธารณสุขมูล ฐาน ฯลฯ มีคลินิกผู้สูงอายุบริการในสถานเฝ้าระวังและโรงพยาบาลใกล้บ้านมีการดูแลรักษา สุขภาพผู้สูงอายุที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องทั้งที่หน่วยบริการสาธารณสุขและที่บ้าน ด้านบริการ สังคม ต้องการยกเว้นค่าบริการหรือค่าบริการอัตราพิเศษสำหรับผู้สูงอายุที่ใช้บริการสาธารณะ ต่างๆ บริการสังคมด้านนันทนาการ ผู้สูงอายุต้องการจัดกิจกรรมในวันสำคัญที่ส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัวและชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันราชมงคล วันเข้าพรรษา วันสงกรานต์ วันผู้สูงอายุ ฯลฯ ด้านการมีงานทำและมีรายได้ ต้องการสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ด้านความมั่นคงทางสังคม ต้องการ สงเคราะห์ในการจัดการศพผู้สูงอายุ

สุดา ศิลากุล (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลใน จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทของการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาล ในจังหวัดนนทบุรี และความพร้อมในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัด นนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประเภทของการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัด นนทบุรีที่จัดได้มากที่สุดคือ สวัสดิการด้านนันทนาการ ด้านรายได้ ภาพรวมของระดับการ จัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี พบว่าอยู่ในระดับน้อย เทศบาลมีการ จัดสวัสดิการด้านนันทนาการและสวัสดิการด้านรายได้อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้นพบว่า

เทศบาลมีการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ อยู่ในระดับน้อย ผลการศึกษาความพร้อมในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาล พบว่าความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาความพร้อมด้านการกำหนดนโยบายและแผน ด้านงบประมาณ ด้านการปฏิบัติงาน พบว่าเทศบาลมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะพบว่าเทศบาลในจังหวัดนนทบุรีมีความพร้อมด้านบุคลากรอยู่ในระดับน้อยที่สุด ในส่วนข้อเสนอแนะ ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร การปรับโครงสร้างอัตรากำลังด้านสังคมสงเคราะห์ หรือการจัดอบรมงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ เพื่อให้มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญสำหรับงานผู้สูงอายุ รวมถึงการระดมทุนจากภาคเอกชนเพื่อการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้ เป็นต้น

วิชุดา สุทธิวิริยะกุล (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการใช้บริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผลการศึกษาการใช้บริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า มีการใช้บริการน้อยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ บริการด้านการแพทย์และสุขภาพ ในด้านการออกกำลังกาย บริการด้านสังคมสงเคราะห์ในด้านการสงเคราะห์ปัจจัย 4 ด้านนั้นทนทานการมาใช้บริการจัดงานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์ ด้านศาสนิกในการร่วมกิจกรรมทำบุญบำเพ็ญกุศลในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ส่วนด้านบ้านพักฉุกเฉินกรณีแยกจากครอบครัวชั่วคราวมีการใช้บริการน้อยที่สุดสำหรับความคิดเห็นต่อการพัฒนาบริการสังคม ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาบริการสังคมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากรมีความคิดเห็นว่า ศูนย์ฯ ควรจะมีแพทย์ในการตรวจรักษาโรคเกี่ยวกับกระดูกและข้อ และการจัดสรรด้านงบประมาณเพิ่มในการจัดกิจกรรมด้านนันทนาการ และด้านวัสดุเท่าๆกับด้านวิธีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการสัมภาษณ์พบว่า การดำเนินงานด้านบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์บริการผู้สูงอายุดินแดง การจัดบริการสังคมดีในระดับหนึ่ง แต่ควรจัดบริการสังคมให้มีหลายๆ ด้าน และปัญหาอุปสรรคด้านโครงสร้างของศูนย์ฯ เกี่ยวกับอัตรากำลังด้านบุคลากรที่มีสัดส่วนไม่เพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุที่มาใช้บริการสังคม แนวทางการพัฒนาบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในอนาคต จึงควรมีบริการสังคมที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเลือกที่จะใช้บริการสังคมตามความต้องการและความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ และขยายบริการสังคมให้ครอบคลุมทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมด้านบริการสังคมต่างๆ ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ในด้านสังคมสงเคราะห์ให้บริการด้านปัจจัย 4 สำหรับกรุงเทพมหานครควรพัฒนาบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ด้านบ้านพักฉุกเฉินให้ครอบคลุมการให้บริการทั่วทุกชุมชน เพื่อเป็นการกระจายบริการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุได้รับบริการสังคมอย่างทั่วถึง รวดเร็ว และเสมอภาค

ณัฐรุณ ทรัพย์อุปถัมภ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัดชลบุรี ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. การดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุของ อบต. โดยภาพรวมมีการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นใน 3 ประเด็น คือ ด้านส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรค ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านสุขภาพของ อบต. พบว่า อบต. ส่วนใหญ่มีรายได้น้อย มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง มีประสบการณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุข อยู่ในระดับปานกลาง การสำรวจข้อมูลและการจัดทำแผนพัฒนาผู้สูงอายุของ อบต. โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยใน 6 ประเด็น คือ การสำรวจข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ การบรรจุแผนและโครงการพัฒนาผู้สูงอายุไว้ในแผนพัฒนาตำบลอยู่ในระดับมาก ในขณะที่การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชน และการจัดทำแผนและโครงการพัฒนาผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานอื่นอยู่ในระดับปานกลาง และการประสานความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานอื่นอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุโดย อบต. ควรกำหนดสัดส่วนงบประมาณให้ครอบคลุมในด้านสุขภาพทุกด้าน การจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในลักษณะพหุภาคีทั้งในและนอกพื้นที่ เน้นการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างแนวร่วมการพัฒนาทางด้านสุขภาพระดับท้องถิ่น ตลอดจนการกำหนดนโยบาย โครงการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้

นิภา จวนโสม (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการบริหารศูนย์อเนกประสงค์ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุต่อประโยชน์ของศูนย์อเนกประสงค์ฯ และแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในศูนย์อเนกประสงค์ ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของผู้สูงอายุต่อประโยชน์ของศูนย์อเนกประสงค์ฯ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ เป็นแหล่งพบปะพูดคุย เป็นแหล่งสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม เป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ดำเนินการและร่วมกิจกรรม และเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในศูนย์อเนกประสงค์ฯ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ได้แก่ ด้านการร่วมเป็นกรรมการบริหาร ด้านการลงมือดำเนินการ และด้านการร่วมในกิจกรรมของศูนย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในศูนย์

อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ด้านการร่วมในกิจกรรมของศูนย์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านการร่วมเป็นกรรมการบริหารและด้านการร่วมลงมือดำเนินการ โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในการพูดคุยเพื่อให้เกิดความผ่อนคลายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในส่วนข้อเสนอแนะ ควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนในระดับท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเสมอภาค ควรกำหนดนโยบาย แผนงาน รูปแบบและสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการศูนย์อเนกประสงค์ ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุได้รับทราบแนวคิดและประโยชน์ของศูนย์ฯ และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทราบถึงศักยภาพของตนเพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการบริหารศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนต่อไป

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยสรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรภาครัฐที่ได้จัดตั้งขึ้นใหม่ สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งเรื่องรูปแบบ โครงสร้าง ภารกิจหน้าที่ กิจกรรม และหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องยังเป็นเรื่องใหม่ ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน อาคาร แหล่งน้ำ เป็นต้น ทำให้ไม่มีการดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์เท่าที่ควร รวมถึงปัญหาในการบริหารงานต่างๆ อาทิเช่น การขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับระบบงาน บทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย งานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และปัญหางบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น การนำนโยบายถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมสู่การปฏิบัติงานถึงแม้ว่าจะเป็นการดำเนินงานในระยะเริ่มต้น แต่ อบต. ก็มีความพร้อมในการดำเนินการจัดบริการสวัสดิการผู้สูงอายุตามที่ได้รับมอบหมายงานจากกระทรวงมหาดไทย และควรที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้ให้มากยิ่งขึ้น โดยการจัดให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานภายใน อบต. ได้รับการฝึกอบรมด้านผู้สูงอายุจากหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญอยู่แล้วให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดบริการสวัสดิการผู้สูงอายุ การจัดทำแผนการจัดบริการสวัสดิการผู้สูงอายุทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลยังจะต้องมีการเพิ่มการดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองแก่ประชาชน การอำนวยความสะดวกด้านบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่ประชาชน และการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นให้ครบถ้วนและให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากแนวคิด วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครนายก ไว้ดังนี้

